

رسوایی

توجه توجه ...

قبل از خواندن این متن ۳۰ ثانیه به یکی از زشت‌ترین گناهان خود فکر کنید.
حالا انتخاب نمایید:

- ۱- کسی باید و این گناه شما را در بین دوستان یا خانواده افشا کند و شما را رسوا نموده آبروی تان را ببرد.
- ۲- در خلوتی که هیچ کس نباشد و نفهمد، صد ضربه شلاق بخورید.

آبرویزی

قطعی است که هر کس شقی نبوده و زیادی گناه او را بی‌حیا نکرده باشد، گزینه دوم را انتخاب می‌کند. این همان چیزی است که در قیامت باید از آن ترسید.

امام صادق علیه السلام فرموده است:

لَوْ لَمْ يَكُنْ لِلْحِسَابِ مَهْوَلَةٌ إِلَّا حَيَاءُ الْعَرْضِ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى وَ فَضِيحَةُ هَتَّاكِ السِّتْرِ عَلَى الْمُحْفَيَاتِ لَحْقٌ لِلْمَرْءِ أَنْ لَا يَهْبِطَ مِنْ رُءُوسِ الْجِبَالِ وَ لَا يَأْوِي إِلَى عُمْرَانِ وَ لَا يُأْكُلَ وَ لَا يَشْرَبَ وَ لَا يَنَامُ إِلَّا عَنْ اضْطُرَارٍ مُّتَصَلِّ بِالْتَّلَفِ

اگر در حساب قیامت هیچ هول و هراسی جز شرم عرضه شدن افعال به پیشگاه حضرت حق، و رسوایی بالا رفتن پرده از روی امور مخفی نبود، جا داشت که انسان از کوه پائین نیاید و در آبادی و شهری مسکن نگیرد، و چیزی نخورد و نیاشامد و نخوابد مگر به وقت اضطرار و ناچاری.^۱

روز رسوایی

اسرار آشکار می‌شود

۱- یکی از نامهای قیامت که در قرآن به آن اشاره شده است، روزی است که اسرار انسان آشکار می‌گردد.
«يَوْمَ ثُبَّلَ السَّرَّائِرُ». در آن روز اسرار نهان (انسان) آشکار می‌شود.»(طارق/۹)

۲- و مسائلی که انسان اصرار در اخفاک آن‌ها داشت ظاهر می‌گردد.
قرآن درباره مجرمان در قیامت می‌فرماید:

« وَ لَوْ تَرَى إِذْ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا يَسْتَأْتِنَا نُرُذُ وَ لَا نُكَذِّبَ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَ نُكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ * بَلْ يَأْدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُحْفُونَ مِنْ قَبْلٍ وَ لَوْ رُدُوا لَعَادُوا لِمَا نُهْوُ عَنْهُ وَ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ . وَ اگر (تو ای محمد) آنان را در موقعی که مواجه با آتش می‌شوند بینی خواهی دید که می‌گویند: ای کاش پروردگار ما بر برمی‌گردانید، که اگر چنین می‌کرد دیگر آیات او را تکذیب ننموده و از مؤمنین می‌بودیم * (اعتمادی به این وعده‌شان نیست)، بلکه چون می‌بینند نزد کسانی که حق را از آنان پنهان می‌داشتند رسوا شدند از این رو تمدنی برگشتن به دنیا می‌کنند و گر نه اگر به دنیا هم برگردند باز همان اعمالی که از آن نهی شده بودند را از سر می‌گیرند، و به راستی دروغ‌گویانند.» (انعام/۲۷ و ۲۸).

نامه اعمال گشوده می‌گردد

از دیگر سو نامه‌های اعمال گشوده می‌شود و محتوای آن آشکار می‌گردد:

« وَإِذَا الصُّحْفُ نُشِرتُ - وَ در آن هنگام که نامه‌های اعمال گشوده شود.»(تکویر/۱۰)

این گشوده شدن نامه‌های اعمال در قیامت هم در برابر چشم صاحبان آن‌ها است، تا بخوانند و خودشان به حساب خود برسند

و هم در برابر چشم دیگران است که خود تشویقی است برای نیکوکاران و مجازات و رنجی است برای بدکاران.^۱

مجرمان از چهره معلومند

همچنین در قیامت مجرمان را از روی چهره می‌توان شناخت.

۱- قرآن کریم می‌فرماید:

«يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ - مجرمان از چهره‌های شان شناخته می‌شوند.» (الرحمن /۴۱)

۲- در آن روز گروهی دارای چهره‌های بشاش نورانی و درخشناند که بیانگر ایمان و عمل صالح آن‌هاست، و گروهی دیگر صورت‌هایی سیاه و تاریک و زشت و عبوس دارند که نشانه کفر و گناه آن‌هاست.^۲

«وُجُوهٌ يَوْمَئِنِ مُسْفِرَةٌ * ضَاحِكَةٌ مُسْتَبِشِرَةٌ * وَ وُجُوهٌ يَوْمَئِنِ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ * تَرْهَقُهَا قَسْرَةٌ - در آن روز چهره‌هایی درخشنان و نورانیند، و چهره‌هایی تاریک، که سیاهی مخصوصی آن را پوشانیده.» (عبس /۴۱ تا ۳۸)

۳- در آیه‌ای دیگر هم به همین موضوع اشاره شده است:

«وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَةٌ - و روز قیامت کسانی را که بر خدا دروغ بستند می‌بینی که صورت‌هایشان سیاه است.» (زمرا /۶۰)

نوع گناهان از صورت پیداست

مطلوب دیگر این است که علاوه بر مجرم بودن، نوع گناهان هر کس در چهره او معلوم می‌شود.

۱- حضرت امام خمینی رحمت‌الله‌علیه فرموده‌اند:

«برای انسان یک صورت و شکل ملکوتی غیبی است، که آن صورت تابع ملکات نفس و خلق باطن است در عالم بعد از موت، چه بزرخ باشد یا قیامت. انسان اگر خلق باطن و ملکه و سریره‌اش (خصلتش) انسانی باشد، صورت ملکوتی او نیز صورت انسانی است. ولی اگر ملکاتش غیر ملکات انسانی باشد، صورتش انسانی نیست و تابع آن سریره و ملکه است. به عنوان مثال اگر ملکه شهوت و بهیمیت بر باطن او غلبه کند و حکم مملکت باطن حکم بهیمه (حیوان علفخوار) شود، انسان صورت ملکوتیش صورت یکی از بهائیم است مناسب با آن خلق. و اگر ملکه غصب و سبیعت بر باطن و سریره‌اش غلبه کند و حکم مملکت باطن و سریره حکم سبع (حیوان درنده) شود، صورت غیبیه ملکوتیه صورت یکی از سبع است. و اگر وهم و شیطنت ملکه شد و باطن و سریره‌اش دارای ملکات شیطانیه شد، از قبیل خدده، تقلب، نمیمه، غیبت، صورت غیب و ملکوتیش صورت یکی از شیاطین است به مناسبت آن. و گاهی ممکن است به طریق ترکیب دو ملکه یا چند ملکه منشأ صورت ملکوتی شود. آن وقت به شکل هیچ‌یک از حیوانات نمی‌شود، بلکه صورت غریبی پیدا می‌کند که هیچ آن صورت مدهش و موحش بد ترکیب در این عالم سابقه ندارد. از پیغمبر خدا، صلی‌الله‌علیه‌وآله، نقل شده که: بعضی مردم در قیامت محشور می‌شوند به صورت‌هایی که نیکو است پیش آن‌ها می‌میمون [ها] و انترها [او خوک‌ها].^۳

بلکه ممکن است از برای یک نفر در آن عالم چند صورت باشد، زیرا که آن عالم مثل این عالم نیست که یک چیز بیش از یک صورت قبول نکند.^۴

۲- همچنین «در حدیث از "براء بن عازب" روایت شده که "معاذ بن جبل" نزدیک رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله در منزل "ابو ایوب انصاری" نشسته بود. معاذ سؤال کرد از فرموده‌ی خدای تعالی که می‌فرماید: "يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْواجًا - روزی که در صور دمیده می‌شود و شما فوج فوج (به محشر) می‌آیید." (نباء /۱۸). پس پیامبر فرمود: ای معاذ از امر بزرگی سؤال کردی آن‌گاه چشمان مبارکش را فرو بست سپس فرمود: ده طائفه از امت من به‌طور پراکنده محشور می‌شوند. خداوند آن‌ها را از میان مسلمین، مشخص فرموده و صورت بعضی از آن‌ها به‌شكل می‌میمون و بوزینه و برخی را به صورت خوک و بعضی هیکل‌شان وارونه

۱. تفسیر نمونه، ج ۲۶ ص ۱۸۱

۲. تفسیر نمونه، ج ۲۳ ص ۱۵۶

۳. يحشر بعض النّاس على صور تحسن عندها القردة و الخنازير. (علم اليقين، ج ۲، ص ۹۰۱)

۴. اربعین حدیث، صفحات ۱۴ و ۱۵

است، پاهای شان بالا و صورت شان پائین آن گاه به صورت شان کشیده می‌شوند بر روی زمین. و بعضی از آن‌ها نابینایند و رفت و آمد می‌کنند. و بعضی کرو گنج هستند. و بعضی زبان‌های خود را می‌جوند، پس چرک از دهان شان جاری می‌شود که اهل محشر از بوی گند آن ناراحت می‌شوند. و بعضی دست و پای شان برباده و بعضی از ایشان، بر شاخه‌هایی از آتش آویزانند. و بعضی از آن‌ها عفونت شان از مردار گندیده بدتر است. و بعضی از ایشان لباس‌هایی از مس گداخته شده در آتش بر تن شان کرده‌اند که به بدن شان چسبیده است.

اما آن‌هایی که به صورت می‌مونند، آن‌ها سخن‌چینان از مردمند. و اما آن‌هایی که بر صورت خوکند، پس آن‌ها حرام‌خوارهای هستند که از راه حرام کسب درآمد می‌کنند. و اما آن‌ها که وارونه‌اند، ربا خورانند. و نابینایان، قضاتی هستند که در حکم‌شان ستم می‌کنند. و کرو لال‌ها افرادی هستند که به اعمال خود مغرونند. و آن‌هایی که زبان خود را می‌جوند، دانشمندانی هستند که به علم‌شان عمل نکرده‌اند و نیز قاضی‌هایی هستند که اعمال شان مخالف گفتارشان بوده است. و دست و پا برباده‌ها، کسانی هستند که همسایگان را اذیت می‌کردن. و بهدار آویختگان بر شاخه‌های آتش، افرادی هستند که از مردم نزد حاکم بدگویی کرده‌اند. و آن‌هایی که عفونت شان از مردار بدتر است افرادی‌ند که از شهوت و لذت‌های حرام کامیاب می‌شند و حقوق مالی خدا را (از زکات و خمس و ...) نمی‌پرداختند. و آن‌هایی که لباس‌شان از مس گداخته در آتش است، اهل کبر و گناه و بخیلان هستند.^۱

شهادت شاهدان و ثبت تمام اعمال

روز شهادت

از دیگر نامهای قیامت روز بپا خواستن شاهدان است.
«يَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ - روزی که گواهان به پا می‌خیزند.» (غافر/۵۱)

در آن روز شاهدان بسیاری بر گناهان مجرمین در برابر خداوند، ائمه، ملائکه و مردم شهادت می‌دهند. نکته قابل توجه این است که این شاهدان در همین عالم بر اعمال انسان نظاره دارند، پس وقتی کسی مرتکب گناه می‌شود، گناهش هیچ‌گاه پنهان نیست، فقط در قیامت متوجه می‌گردد که گناهش پنهان نبوده است.

از این‌جا یک نکته اخلاقی دیگر هم استفاده می‌شود که آن لزوم شرم و حیا در مقابل این بینندگان در هنگام گناه است.

عتید و رقب

خداؤند تبارک و تعالی می‌فرماید:
«إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَّلَقِيَانِ عَنِ الْأَيْمَنِ وَ عَنِ الشَّمَاءِ قَعِيدُ مَا يُلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَيْدٌ - (به خاطر بیاورید) هنگامی را که دو فرشته راست و چپ که ملازم انسانند اعمال او را دریافت می‌دارند * انسان هیچ سخنی را بر زبان نمی‌آورد مگر این که همان دم، فرشته‌ای مراقب و آماده برای انجام مأموریت (و ضبط آن) است.» (ق/۱۷ و ۱۸)

«لفظ» در این آیه مبارکه کنایه از همه کارهای انسان است؛ مانند تعبیر کنایی «خوردن مال مردم» که شامل غصب فرش دیگران نیز می‌شود، زیرا مهم‌ترین اثر در تصرفات انسانی خوردن است؛ از این رو در قرآن نیز به هنگام نهی از تصرف در اموال دیگران می‌فرماید: «لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ» (بقره/۱۸۸ - نساء/۲۹)^۲

و تعبیر «عیید» کنایه از آن است که دو فرشته همواره با انسانند و مراقب او هستند، نه آن که دو فرشته در سمت راست و چپ انسان نشسته باشند.

«رقب» به معنای مراقب و ناظر، و «عتید» به معنای آماده به خدمت است.^۳

ثبت اعمال

۱- «وَ نَكْبُرُ مَا قَدَّمُوا وَ آثَرُهُمْ - و هر چه را از پیش فرستاده‌اند و آثارشان را می‌نویسیم.» (یس/۱۲)

۱. جامع الأخبار(الشعیری) ص ۱۷۶ - بحار الأنوار (ط - بيروت) ج ۷ ص ۸۹ و ج ۱۰۸ ص ۹۷ - مجمع البيان في تفسير القرآن؛ ج ۱۰ ص ۶۴۲

۲. آیت الله جوادی آملی؛ کتاب پیامبر رحمت؛ ص ۱۱۱

۳. تفسیر نور، ج ۹، ص ۲۱۸

۲- «أَمْ يَحْسِبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَ نَجْوَاهُمْ بَلِي وَ رُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ - آیا می پندارند که ما راز آن‌ها و نجوای‌شان را نمی‌شنویم؟ چرا [می‌شنویم] و رسولان ما نزد آن‌ها می‌نویسند.» (زخرف/۸۰)

۳- «هذا كِتابُنَا يَنْطَقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَسْعِي مَا كُتُبْتُمْ تَعْمَلُونَ - این نامه ماست که بر ضد شما به حق سخن می‌گوید. همانا ما از آن‌چه می‌کردید نسخه بر می‌داشتیم.» (جاثیه/۲۹)^۱

۴- «وَ إِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ * كَرَامًا كَاتِبِينَ - و بی‌شک نگاهبانانی بر شما گمارده شده * والا مقام و نویسنده. (اعمال نیک و بد شما)» (انفطار/۱۰ و ۱۱)

۵- «وَ كُلُّ شَيْءٍ فَعْلَوْهُ فِي الزُّبُرِ - و هر کاری را انجام دادند در نامه‌های اعمال‌شان ثبت است.» (قمر/۵۲)^۲

۶- «وَ كُلُّ صَغِيرٍ وَ كَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ - و هر کار کوچک و بزرگی نوشته شده است.» (قمر/۵۳)

۷- «وَ وُضُعَ الْكِتَابُ فَسَرِي الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَ يَقُولُونَ يَا وَيَأْتَنَا مَا لِهَا الْكِتَابِ لَا يُعَادُرُ صَغِيرَةً وَ لَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَ وَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَ لَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا - و کتاب [کتابی که نامه اعمال همه انسان‌هاست] در آن جا گذارده می‌شود، پس گنهکاران را می‌بینی که از آن‌چه در آن است، ترسان و هراسانند و می‌گویند: «ای وای بر ما! این چه کتابی است که هیچ عمل کوچک و بزرگی را فرونگداشته مگر این‌که آن را به شمار آورده است؟! و (این در حالی است که) همه اعمال خود را حاضر می‌بینند و پروردگارت به هیچ‌کس ستم نمی‌کند.» (کهف/۴۹)

۸- «وَ انْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ حَرْذَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَ كَفَى بِنَا حَاسِبِينَ - و اگر به مقدار سنگینی یک دانه خردل (کار نیک و بدی) باشد، ما آن را حاضر می‌کنیم؛ و کافی است که ما حساب کننده باشیم.» (انبیا/۴۷)

شهادت اعضا

شهادت دست و پا

«الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَ تُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَ تَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ - امروز بر دهان‌شان مهر می‌نهیم، و دست‌های‌شان با ما سخن می‌گویند و پاهای‌شان کارهای را که انجام می‌دادند شهادت می‌دهند.» (یس/۶۵)

شهادت گوش و چشم و پوست

۱- «وَ يَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ * حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهَدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَ أَبْصَارُهُمْ وَ جُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * وَ قَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلُّ شَيْءٍ وَ هُوَ خَلَقُكُمْ أَوَّلَ مَرَّةً وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ - به خاطر بیاورید روزی را که دشمنان خدا را جمع کرده به سوی دوزخ می‌برند، و صفوف پیشین را نگه می‌دارند (تا صفاتی بعد به آن‌ها ملحق شوند)! وقتی به آن می‌رسند، گوش‌ها و چشم‌ها و پوست‌های تن‌شان به آن‌چه می‌کردند گواهی می‌دهند * آن‌ها به پوست‌های تن‌شان می‌گویند: چرا بر ضد ما گواهی دادید؟! آن‌ها جواب می‌دهند: همان خدایی که هر موجودی را به نقطه درآورده ما را گویا ساخته؛ و او شما را نخستین بار آفرید، و بازگشت‌تان به سوی اوست.» (فصلت/۲۱ تا ۲۱)

۲- علی بن ابراهیم قمی در تفسیر آیه شریفه «حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهَدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَ أَبْصَارُهُمْ وَ جُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ - وقتی به آن می‌رسند، گوش‌ها و چشم‌ها و پوست‌های تن‌شان به آن‌چه می‌کردند گواهی می‌دهند.» (فصلت/۲۰) می‌گوید:

این آیه در مورد گروهی نازل شده است که - در قیامت - اعمال‌شان بر آنان عرضه می‌شود ولی آن را انکار می‌کنند و می‌گویند: ما، هیچ‌یک از این کارها را انجام نداده‌ایم، پس ملائکه‌ای که کارهای آنان را ثبت نموده‌اند بر علیه آنان شهادت می‌دهند.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: (در این هنگام) به خداوند سوگند یاد می‌کنند که هیچ یک از این کارها را انجام نداده‌اند، و این، همان فرموده خداوند است که می‌فرماید: «يَوْمَ يَعْشَهُمُ اللَّهُ جَمِيعاً فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ . روزی که خدا همه آنان را برمی‌انگیرد، پس همان گونه که برای شما سوگند دروغ می‌خورند، برای خدا هم سوگند دروغ می‌خورند» (مجادله/۱۸) - و اینان کسانی‌اند که (حق) امیر المؤمنین علیه السلام را غصب کردن - در این هنگام، خداوند بر زبان‌های‌شان مهر می‌زند، و جوارح‌شان به سخن می‌آید؛ پس گوش، به

۱. استنساخ می‌کنیم یعنی: می‌نویسیم

۲. زُبُر یعنی: کتاب همه‌ی کارهای ثبت شده.

حرامهایی که شنیده، شهادت می‌دهد، و چشم، به حرامهایی که دیده، گواهی می‌دهد، و دو دست، به آن‌چه گرفته‌اند، و دو پا، به حرامهایی که برای آن‌ها تلاش نموده، و فرج، به گناهانی که مرتکب شده، گواهی می‌دهند.^۱

شهادت زمین

«إِذَا زُلْزَلتِ الْأَرْضُ زَلَّتِ الْهَا * وَ أَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَنْقَالَهَا * وَ قَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا * يَوْمَئِذٍ تُحَدَّثُ أَخْبَارُهَا * بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا - هنگامی که زمین شدیداً به لرزه درآید * و زمین بارهای سنجکنش را خارج سازد * و انسان می‌گوید: زمین را چه می‌شود (که این گونه می‌لرزد)؟ * در آن روز زمین تمام خبرهایش را بازگو می‌کند * چرا که پروردگارت به او وحی کرده است.» (زلزله/۱۵)

چند روایت در این موضوع

۱- پیغمبر اکرم صلی‌الله‌وعلیه‌وآل‌هه فرمود: «أَتَنْذِرُونَ مَا آخْبَارُهَا قَالُوا اللَّهُ وَ رَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ آخْبَارُهَا أَنَّ تَشَهَّدَ عَلَى كُلِّ عَبْدٍ وَ أَمَةٍ مِّنَ الْعَالَمِ عَلَى ظَهِيرَهَا تَقُولُ عَمِيلٌ كَذَا وَ كَذَا يَوْمَ كَذَا وَ كَذَا فَهَذَا آخْبَارُهَا - آیا می‌دانید منظور از اخبار زمین در اینجا چیست؟ گفتند: خدا و پیغمبرش آگاهتر است. فرمود: منظور از خبر دادن زمین این است که اعمال هر مرد و زنی را که بر روی زمین انجام داده‌اند خبر می‌دهد، می‌گوید: فلان شخص در فلان روز فلان کار را انجام داد، این است خبر دادن زمین.»^۲

۲- پیغمبر اکرم صلی‌الله‌وعلیه‌وآل‌هه فرمود: «حَافِظُوا عَلَى الْوُضُوءِ وَ حَيْرُ أَعْمَالِكُمُ الصَّلَاةُ وَ حَفَظُوا مِنَ الْأَرْضِ فِيهَا أُمُّكُمْ وَ لَيْسَ فِيهَا أَحَدٌ يَعْمَلُ خَيْرًا أَوْ شَرًا إِلَّا وَ هِيَ مُخْبِرَةٌ بِهِ - مواظبت بر وضو کنید، و بهترین اعمال شما نماز است، و مراقب زمین باشید که مادر شما است، هیچ انسانی کار خیر یا شری بجا نمی‌آورد مگر این که زمین از آن خبر می‌دهد.»^۳

۳- از "ابو سعید خدری" نقل شده که می‌گفت: هر گاه در بیابان هستی صدایت را به اذان بلند کن، چرا که از رسول خدا صلی‌الله‌وعلیه‌وآل‌هه شنیدم که می‌فرمود:

«لا يسمعه حن و لا انس و لا حجر الا يشهد له - هیچ جن و انس و قطعه سنگی آن را نمی‌شنود مگر این که برای او (در قیامت) گواهی می‌دهد.»^۴

۴- امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود: «صَلَّوَا مِنَ الْمَسَاجِدِ فِي بِيَاعٍ مُخْتَلِفٍ فَإِنَّ كُلَّ بُنْعَةٍ تَشَهَّدُ لِلْمُصْلِي عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ - در قسمت‌های مختلف مساجد نماز بخوانید، زیرا هر قطعه زمینی در قیامت برای کسی که روی آن نماز خوانده گواهی می‌دهد.»^۵

شاهدان دیگر

آن گونه که از کلام معصومان علیهم السلام استفاده می‌شود، علاوه بر شاهدانی که ذکر شد، خداوند، شاهدان دیگری را هم بر انسان گماشته است که در روز قیامت بر حسنات او گواهی داده و یا از کردارهای ناشایست او شکوه می‌کنند.

۱- رسول خدا صلی‌الله‌وعلیه‌وآل‌هه در بیان فضیلت اذان می‌فرماید: «إِنَّ الْمُؤْذِنَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَادَامَ فِي أَذْانِهِ كَشِيدٌ يَتَقَلَّبُ فِي ذَمِيمٍ وَ يَشْهُدُ لَهُ بِذِلِكَ كُلُّ رَطْبٍ أَوْ يَابِسٍ بَلَغَهُ صَوْتُهُ - همانا اذان گوی در راه خدا، تا زمانی که در حال اذان گفتن است همانند شهیدی است که در خون خود می‌طپد و هر تر و خشکی که صدای آن مُؤذن به او می‌رسد برای او شهادت می‌دهد.»^۶

۲- امیرالمؤمنین علی علیه السلام هنگامی که بیت‌المال را تقسیم می‌کرد و خالی می‌شد، دو رکعت نماز بجا می‌آورد و می‌فرمود:

«اشهدی ای ملائک بحق، و فرغتک بحق - (روز قیامت) گواهی ده که من تو را به حق پر کردم و به حق خالی کردم.»^۷

۱. تفسیر القمی: ج ۲ ص ۲۶۴

۲. بحار الأنوار (ط - بيروت) ج ۷ ص ۹۷

۳. مجمع البيان ج ۱۰ ص ۵۲۶ - بحار الأنوار (ط - بيروت) ج ۷ ص ۹۷

۴. مجمع البيان ج ۱۰ ص ۵۲۶

۵. الأمالی (لصدوق) ص ۳۵۹

۶. مستدرک الوسائل؛ ج ۴ ص ۲۲، حدیث ۴۰۷۸

۷. لثالي الاخبار ج ۵ ص ۷۹ (چاپ جدید)

در حضور پیامبر و ائمه

اهل بیت علیهم السلام شاهدند

خداآوند، پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله را شاهد بر امت اسلام می داند:

- ۱- «إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا - ما تو را به عنوان شاهدی (بر امت) فرستادیم.» (احزاب ۴۵) (فتح ۸)
- ۲- چنان که او را «رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ - فرستاده و شاهدی بر شما.» (مزمل ۱۵) معرفی می نماید.
- ۳- و نیز می فرماید: «لَيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ - تا آن که رسول، شاهدی بر شما باشد.» (حج ۷۸)
- ۴- امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «فَكَيْفَ إِذَا جَهْنَمٌ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجَهْنَمٌ بِكَ عَلَى هُؤُلَاءِ شَهِيدًا - پس چگونه است [حال مردم] هنگامی که از هر امتی گواهی بیاوریم، و تو را نیز بر آنان گواه آوریم.» (نساء ۴۱)

می فرمایند: «هَذِهِ نَزَّلْتُ فِي أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ خَاصَّةً فِي كُلِّ قَرْنٍ مِنْهُمْ اِمَامٌ مِنَ شَاهِدٍ عَلَيْهِمْ وَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ شَاهِدٌ عَلَيْنَا - این آیه در خصوص امت محمد صلی الله علیه و آله نازل شده است که در هر زمانی از [ازندگی] آنها امامی از ما اهل بیت بر آنها شاهد است و محمد صلی الله علیه و آله بر ما شاهد است.»^۱

بر طبق این تفسیر، علاوه بر رسول خدا صلی الله علیه و آله، امامان معصوم علیهم السلام نیز شاهدان بر این امت هستند که روایات بسیاری بر این امر دلالت دارد.

۵- جعفر بن حکیم از ام سلمه در شرح آیه کریمه: وَ جَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَ شَهِيدٌ - هر کسی در آن روز می آید در حالی که سوق دهنده‌ای و شاهدی با اوست، [که سوق دهنده او را به محشر می‌راند و شاهد بر اعمالش گواهی می‌دهد]. (ق ۲۱) نقل کرد:

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ السَّائِقُ وَ عَلَى الشَّهِيدِ - مراد از "سائق" رسول الله صلی الله علیه و آله و مراد از "شهید" علی بن ابی طالب است.»^۲

عرضه اعمال به اهل بیت علیهم السلام

«فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَ رَسُولُهُ وَ الْمُؤْمِنُونَ - خداوند و فرستاده او و مؤمنان، اعمال شما را می بینند» (توبه ۱۰۵)

در میان پیروان مكتب اهل بیت با توجه به اخبار فراوانی که از امامان رسیده عقیده معروف و مشهور بر این است که پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام از اعمال همه امت آگاه می‌شوند، یعنی خداوند از طرق خاصی اعمال امت را بر آنها عرضه می‌دارد.

روایاتی که در این زمینه نقل شده بسیار زیاد است و شاید در سر حد تواتر باشد که به عنوان نمونه چند حدیث را نقل می‌کنیم:

۱- امام صادق علیه السلام فرمود: «تُعرِضُ الْأَعْمَالُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْمَالُ الْعِبَادِ كُلَّ صَبَاحٍ أَبْرَاجُهَا وَ فُجَاجُهَا فَاخْدُرُوهَا وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَ رَسُولُهُ وَ سَكَتَ - تمام اعمال مردم هر روز صبح به پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم عرضه می‌شود، اعمال نیکان و بدن، بنا بر این مراقب باشید و این مفهوم گفتار خداوند است که می فرماید: اعمال شما را می بینند، خداوند و فرستاده او، (این را فرمود) و ساكت شد.»^۳

۲- «عَنْ سَمَاعَةِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَا لَكُمْ شَمُوعُونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ شَمُوعُهُ فَقَالَ أَمَا تَعْلَمُونَ أَنَّ أَعْمَالَكُمْ تُعرِضُ عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَى فِيهَا مَعْصِيَةً سَاءَهُ ذَلِكَ فَلَا تَسْمُوعُوا رَسُولَ اللَّهِ وَ سُرُوفُهُ - سمعاهه گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: شما را چه می شود که پیغمبر صلی الله علیه و آله را اندوهگین می کنید؟ مردی گفت: ما او را اندوهگین می کنیم؟!!

۱. الكافی (ط - الإسلامية) ج ۱

۲. شواهد التنزيل لقواعد التفضيل ج ۲ ص ۲۶۰

۳. الكافی (ط - الإسلامية) ج ۱ ص ۲۱۹

فرمود: مگر نمی‌دانید که اعمال شما بر آن حضرت عرضه می‌شود و چون گناهی در آن بیند، اندوه‌گینیش می‌کند؟ پس نسبت به پیغمبر بدی نکنید و او را (با عبادات و طاعات خویش) مسرور سازید.^۱

۳- امام باقر علیه السلام فرمود: «إِنَّ أَعْمَالَ الْعِبَادِ تُعَرَّضُ عَلَىٰ تَبَيِّنَكُمْ كُلَّ عَيْشَيَةَ الْحَمِيمِيِّ فَلَيَسْتَخْبِي أَحَدُكُمْ إِنَّ تُعَرَّضَ عَلَىٰ تَبَيِّنِ الْعَمَلِ الْقَبِيْحِ - تمامی اعمال شما بر پیامبرتان هر عصر پنجه‌نشبه عرضه می‌شود، بنابراین باید از این که عمل زشتی از شما بر پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم عرضه شود شرم کنید.»^۲

۴- « قُلْتُ لِلرَّبِّنَا عَلَيْهِ السَّلَامُ اذْعُ اللَّهَ لِيْ وَ لِأَهْلِ بَيْتِيِّ، فَقَالَ: أَوْ لَسْتُ أَفْعَلُ وَ اللَّهُ إِنَّ أَعْمَالَكُمْ لَتُعَرَّضُ عَلَيَّ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةً. فَأَسْتَعْظُمُ ذَلِكَ - فَقَالَ لِي: أَمَا تَقْرَأُ كِتَابَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ - وَ قُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرِيَ اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَ رَسُولُهُ وَ الْمُؤْمِنُونَ قَالَ هُوَ وَ اللَّهُ عَلَيْ بِنْ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام - شخصی به امام رضا علیه السلام عرض کرد: برای من و خانواده‌ام دعا بی‌فرما، فرمود: مگر من دعا نمی‌کنم؟ به خدا سوگند، اعمال شما هر شب و روز بر من عرضه می‌شود. راوی این حدیث می‌گوید این سخن بر من گران آمد، امام متوجه شد و به من فرمود: آیا کتاب خداوند عز و جل را نمی‌خوانی که می‌گوید: "خداوند و فرستاده او و مؤمنان، اعمال شما را می‌بینند." به خدا سوگند منظور از مؤمنان علی بن ابی طالب (و امامان دیگر از فرزندان او) می‌باشد.»^۳

۵- یعقوب بن شعیب از امام صادق علیه السلام راجع به همین آیه (توبه/۵۰) سؤال کرد. حضرت فرمود: «هُمُ الْأَتَمَّةُ - مؤمنین ائمه هستند.»

البته در بعضی از این اخبار تنها سخن از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم به میان آمده و در پاره‌ای از علی علیه السلام، و در بعضی پیامبر و امامان همگی ذکر شده‌اند، همان‌طور که بعضی تنها عصر پنجه‌نشبه را وقت عرض اعمال می‌شمرند، و بعضی همه روز، و بعضی هفت‌های دو بار و بعضی در آغاز هر ماه و بعضی به هنگام مرگ و گذاردن در قبر. روشن است که این روایات منافاتی با هم ندارند، و همه‌ی آن‌ها می‌تواند صحیح باشد، درست همانند این که در بسیاری از مؤسسات گزارش کار کرد، روزانه را همه روز، و گزارش کار هفته را در پایان هفته، و گزارش کار ماه یا سال را در پایان ماه یا سال به مقامات بالاتر می‌دهند.^۴

در محضر خداوند

خدا می‌بیند

۱- « وَ تَوَكَّلْ عَلَىٰ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ * الَّذِي يَرَئُكَ حِينَ تَقُومُ -

و بر خداوند عزیز و رحیم توکل کن! * همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) بر می‌خیزی می‌بینند.»(شعر/۲۱۷ و ۲۱۸)

۲- « إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ اللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ -

خداوند غیبت آسمان‌ها و زمین را می‌داند و نسبت به آن چه انجام می‌دهید بیناست.»(حجرات/۱۸)

۳- « أَلَمْ يَعْلَمْ بِإِنَّ اللَّهَ يَرَى .

آیا نمی‌دانست که خدا او را می‌بیند؟!»(علق/۱۴)

۴- « وَ لَقَدْ حَلَقْنَا الْأَنْسَانَ وَ نَعْلَمُ مَا تُوْسُوْنُ بِهِ نَفْسُهُ وَ تَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ - ما انسان را آفریدیم و وسوسه‌های نفس او را می‌دانیم، و ما به او از رگ قلبش نزدیک تریم.»(ق/۱۶)

۵- « اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ -

خداوند به آن چه انجام می‌دهید، بیناست.»(بقره/۱۰ و ۲۳۳ و ۲۳۷ و ۲۶۵) - آل عمران/۱۵۶ - انفال/۷۲ - حیدر/۴ - ممتتحه/۳ -
تغابن/۲ - یعلمون؛ انفال/۳۹

۶- « وَ اللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ - وَ خَدَاوَنَدَ، بَهْ آنَ چَهْ انجام مَيْدَهَنَدَ، بَينَاست.»(بقره/۹۶) - آل عمران/۱۶۳ - مائده/۷۱

۱. مرآة العقول في شرح أخبار آل الرسول، ج ۳، ص ۵

۲. بصائر الدرجات في فضائل آل محمد صلى الله عليه وسلم؛ ج ۱ ص ۴۲۶

۳. الكافي (ط - الإسلامية) ج ۱ ص ۲۱۹

۴. تفسیر نمونه، ج ۸، ص ۱۲۵

ملائکه نباشند خدا هست

اسحاق بن عمار گوید: خدمت امام صادق عليه السلام رسیدم ...

فرمود: «... چون دو مؤمن ملاقات کنند و مصافحه نمایند، خدای عز و جل بر آن‌ها رحمت نازل کند که نود و نه قسمت آن برای آن که رفیقش را دوست‌تر دارد باشد و چون در دوستی برابر باشند [با هم باشند] رحمت خدا ایشان را فرا گیرد، و چون برای مذاکره بنشینند، برخی از فرشتگان نگهبان آن‌ها به برخی دیگر گویند از این‌ها کناره گیریم، شاید رازی داشته باشند که خدا بر آن‌ها پرده کشیده باشد.

عرض کردم: مگر خدای عز و جل نمی‌فرماید: "ما يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ" - انسان هیچ سخنی را بر زبان نمی‌آورد مگر این‌که همان دم، فرشته‌ای مراقب و آماده برای انجام مأموریت (و ضبط آن) است." (ق ۱۸)

فرمود: ای اسحاق! اگر نگهبانان نشنوند، خدای عالم السر بشنو و ببینند.»^۱

شهادت خدا کافی است

و سعی علم پروردگار و دانش او بر غیب و شهود، بی‌نیاز کننده از هر شاهدی است.

«كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا» - کافی است که خدا شاهد باشد»^۲ ولی با این حال، شاهدان دیگری نیز در عالم هستند.

پست‌ترین بینندگان دانسته‌ای

اسحاق بن عمار گوید: امام صادق عليه السلام فرمود:

«يَا إِسْحَاقُ خَفِ اللَّهُ كَانَكَ تَرَاهُ وَ إِنْ كُنْتَ لَا تَرَاهُ إِنَّهُ يَرَاكَ فَإِنْ كُنْتَ لَرَاهُ لَا يَرَاكَ فَقَدْ كَفَرْتَ وَ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ يَرَاكَ ثُمَّ بَرَزْتَ لَهُ بِالْمُعْصِيَةِ فَقَدْ جَعَلْتَهُ مِنْ أَهْوَنِ النَّاظِرِينَ عَلَيْكَ - ای اسحاق! چنان از خدا بترس که گویا ترا می‌بینی، او ترا می‌بیند، و اگر معتقد باشی او ترا نمی‌بیند، کافر شوی و اگر بدانی او ترا می‌بیند و سپس نافرمانی او آشکار کنی او را پست‌ترین بینندگان خود دانسته‌ای.»^۳

دعا، برای عدم رسوای

آبروریزی قیامت، عذاب دردنگی است که برای برخی گناه‌کاران در نظر گرفته شده است. چون در آن روز زشتی گناه بر همه آشکار می‌شود، حتی کسانی که در این دنیا بی‌حیا شده و گناه را در انتظار انجام می‌دهند، در آن‌جا از شرم خواهند سوخت. به همین دلیل در دعاها یکی که از اهل بیت علیهم السلام رسیده است، بارها درخواست شده است که خداوند ما را در آن‌جا رسوا ننماید. به تعداد اندکی از آن‌ها اشاره می‌نماییم.

۱- «وَ لَا تَفْضَحْنَا فِي حاضِرِ الْقِيَامَةِ مُبْوَقَاتٍ آتَيْنَا - ما را در میان انبوه مردم که در عرصات گرد می‌آیند، به کیفر گناهان تباہ کننده‌مان رسوا مساز.»^۴

۲- «وَ لَا تَفْضَحْنِي بَيْنَ يَدَيِ أُولَئِكَ - مرا در نزد دوستانت رسوا مکن.»^۵

۳- «إِلَهِي لَمْ تَفْضَحْنِي بِسَرِيرِي - خداوندا، مرا به دلیل گناهانی که در خلوت انجام داده‌ام رسوا منما.»^۶

۴- «اللَّهُمَّ فَإِنِّي بِكَ مُؤْمِنٌ وَ بِجَمِيعِ أَنْيَائِكَ مُوقِنٌ فَلَا تُوقِنِي بَعْدَ مَعْرِفَتِهِمْ مَوْقِفًا تَفْضَحْنِي بِهِ عَلَى رُؤُوسِ الْأَشْهَادِ - بار خدایا من به تو ایمان داشته و به تمام فرستادگانیت یقین دارم از این رو انتظار دارم بعد از معرفت داشتن به ایشان، من را در جایی نگه نداری که به طور آشکار مقابله خلائق رسوایم نمایی.»^۷

۱. کافی (ط - الإسلامية) ج ۲، ص ۱۸۱

۲. نساء ۷۹ و ۱۶۶؛ یونس ۲۹؛ رعد ۴۳؛ اسراء ۹۶؛ فتح ۲۸ - عنکبوت ۵۲ با کمی تفاوت

۳. الكافی (ط - الإسلامية)، ج ۲، ص ۶۸

۴. الصحيفة السجادية ص ۱۸۰ دعای ۴۲ - و كان من دعائه عليه السلام عند ختم القرآن

۵. الصحيفة السجادية ص ۲۲۸ دعای ۴۷ - و كان من دعائه عليه السلام في يوم عرفة

۶. الصحيفة السجادية ص ۲۵۲ دعای ۵۱ - و كان من دعائه عليه السلام في التضرع والاستكانة

۷. كامل الزيارات ص ۴۲ - الحادی عشر زيارة قبر أمیر المؤمنین و كيف يزار و الدعاء عند ذلك

- ۵- «(إلهي) إِذْ لَمْ تُظْهِرُهُمَا لِأَحْدِي مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ فَلَا تَفْضَحْنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رُءُوسِ الْأَشْهَادِ . وَ چون لطف کردی و گناهانم را بر هیچ بنده صالحی آشکار نکردی پس روز قیامت هم مرا در حضور جمیع خلائق رسوا مگردان.»^۱
- ۶- «أَسْأَلُكَ يَا عَافِرَ الدَّنْبِ الْكَبِيرِ . . . وَ تَسْتَرْ عَلَيَّ فَاضِحَاتِ السَّرَّائِرِ - از تو درخواست می کنم ای بخشنده گناه بزرگ ... پیوشانی زشتی های پنهانی فضاحت آورم را»^۲
- ۷- «فَأَسْأَلُكَ بِعَزَّتِكِ . . . وَ لَا تَفْضَحْنِي بِخَنْجَرٍ مَا اطْلَغْتَ عَلَيْهِ مِنْ سِرِّي وَ لَا تُعَاجِلْنِي بِالْمُؤْوَبَةِ عَلَى مَا عَمِلْتُهُ فِي خَلْوَاتِي - به عزت و جلالت قسمت می دهم که... به اسرار پنهانم که تنها تو بر آن آگاهی مرا رسوا نگردان و برای آن چه از اعمال بد و ناشایسته در خلوت بجا آورده ام عجله در عقوبت نکن.»^۳

توبه و پناه به رحمت بی منتهای خداوند، راه عدم رسایی

همان طور در ادعیه بسیاری وارد شده، خداوند را به نام «سَّتَّارُ الْعُيُوبِ» یا «سَّتَّار» صدا می زنیم. زیرا خداوند پوشاننده عیبها است و دوست ندارد تا آبروی بندگانش برود.

به همین دلیل در دعاها به این مطلب اعتراف می کنیم، مانند:

۱- مناجات شعبانیه که گذشت.

۲. «مَوْلَايَ كَمْ مِنْ قَبِيحِ سَرَّئَهُ . اى مولای من چه بسیار کارهای زشتم را که مستور کردی.»^۴

۳- «وَ كُلُّ سَيِّئَةٍ أَمْرَتَ بِإِثْبَاتِ الْكَرِامِ الْكَاتِبِينَ الَّذِينَ وَكَلْتُهُمْ بِحَفْظِ مَا يَكُونُ مِنْيَ وَ جَعَلْتُهُمْ شُهُودًا عَلَيَّ مَعَ جَوَارِحِي وَ كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبُ عَلَيَّ مِنْ وَرَائِهِمْ وَ الشَّاهِدُ لِمَا حَفَّيْ عَنْهُمْ وَ بِرَحْمَتِكَ أَخْفَيْتُهُ وَ بِقَضْلِكَ سَرَّئَهُ - و هر کار بدی را که به نویسنده گان گرامیت دستور یاد داشت کردنش را دادی، همان نویسنده گانی که آنها را موکل بر یاد داشت اعمال من کردی، و آنها را به ضمیمه اعضاء و جوارح گواه بر من کردی، و اضافه بر آنها خودت نیز مراقب من بودی و گواه اعمالی بودی که از ایشان پنهان می ماند، و البته به واسطه رحمت بود که آنها را پنهان داشتی، و از روی فضل خود پوشاندی.»^۵

۴- «وَ أَفْلَتَ عَشْرِيَ وَ سَرَّتْ عَوْرِيَ وَ لَمْ تَفْضَحْنِي بِسَرِّيَ - لغزش هایم را کم انگاشتی و عیب هایم را پوشاندی و به دلیل گناهان پنهانی رسایی نکردی.»^۶

از این رو اگر کسی توبه نماید و به سوی حضرت حق باز گردد، خداوند نیز مانع رسایی او می گردد. به چند روایت در این موضوع اشاره می نماییم.

۱- رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «فرشته دست راست نسبت به فرشته دست چپ فرمانروا است، هر گاه مسلمان کار نیکی انجام داد، فرشته دست راست ده برابر در نامه اش می نویسد، و هر گاه گناهی انجام داد و فرشته دست چپ خواست آن را به حسابش بنویسد، فرشته دست راست به او می گوید: دست نگهدار، و فرشته دست چپ هفت ساعت صبر می کند، اگر از این گناه به پیشگاه خداوند پوزش خواست و آمرزش طلبید آن گناه را به حساب او نمی نویسد، و اگر توبه نکرد یک گناه به حسابش می نویسد.»^۷

۲- حضرت علی علیه السلام فرموده اند: «مَنْ تَابَ، تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَأَمْرَتْ حَوَارِحُهُ أَنْ تَسْتَرْ عَلَيْهِ، وَ أَنْسِيَتِ الْحَفَظَةَ مَا كَانَتْ تَكْتُبُ عَلَيْهِ - کسی که توبه کند، خدا توبه اش را می پذیرد، و به اعضا ایش فرمان می رسد که گناهانش را بر

۱. مناجات شعبانیه - إقبال الأعمال (ط - القديمة) ج ۲ ص ۶۸۶

۲. مناجات خمسه عشر، مناجات التائبین (مفایيخ الجنان) - بحار الانوار (ط - بيروت) ج ۹۱ ص ۹۱

۳. دعای کمیل - مصباح المتهجد؛ ج ۲ ص ۸۴۹ - إقبال الأعمال (ط - القديمة) ج ۲ ص ۷۰۹

۴. دعای کمیل - مصباح المتهجد؛ ج ۲ ص ۸۴۹ - إقبال الأعمال (ط - القديمة) ج ۲ ص ۷۰۹

۵. دعای کمیل - مصباح المتهجد؛ ج ۲ ص ۸۴۹ - إقبال الأعمال (ط - القديمة) ج ۲ ص ۷۰۹

۶. کتاب المزار - مناسک المزار (المفید) ص ۱۵۸ باب دعاء يوم عرفة

۷. بحار الانوار، ج ۵، ص ۳۲۱

او بپوشانند، و به قطعه‌های زمین امر می‌شود گناهانش را بر او پنهان بدارند، و آن‌چه را حافظلن عمل بر او نوشته‌اند از یادشان می‌برد.»^۱

۳- امام صادق علیه السلام فرموده‌اند: «إِذَا تَابَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ تَوْبَةً نَصْوَحًا أَحَبَّهُ اللَّهُ فَسَتَرَ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، ثُلُثٌ وَكَيْفَ يَسْتُرُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: يُنْسِي مَلَكِيَّهُ مَا كَتَبَاهُ عَلَيْهِ مِنَ الدُّنْوَبِ... فَيَلْقَى اللَّهَ حِينَ يَلْقَاهُ وَلَيْسَ شَيْءٌ يَسْهُدُ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ مِنَ الدُّنْوَبِ - هنگامی که بنده مؤمن توبه خالص کند، خدا به او محبت ورزد، پس گناهانش را در دنیا و آخرت بر او می‌پوشاند، عرضه داشتنند: چگونه بر او می‌پوشاند؟ فرمود: آن‌چه را فرشتگان از گناهان بر او نوشته‌اند، از یادشان می‌برد... پس خدا را در قیامت ملاقات می‌کند، در حالی که هیچ چیز نیست که به چیزی از گناهانش شهادت دهد.»^۲

---

۱. ثواب الأعمال ص ۱۷۹ - وسائل الشيعة ج ۱۶ ص ۷۴
۲. الكافي ج ۲ ص ۴۳۰